

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ ΧΑΜΕΝΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΟΥΘΕΝΑ

Μέρος 1^ο: ΙΝΤΡΙΓΚΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Το κείμενο που ακολουθεί είναι προϊόν μυθοπλασίας, βασισμένο εξ ολοκλήρου σε πραγματικά γεγονότα. Οι ήρωες του, πράκτορες του ελληνικού κράτους, κινούνται σε ρυθμούς που επιβάλλονται από συνθήκες που δεν ελέγχονται απόλυτα από τους ίδιους. Γύρω τους τα Βαλκάνια φλέγονται, τα σύνορα αλλάζουν και τα πτώματα σωρεύονται. Αυτοί, πλακώνονται μεταξύ τους για το ποιος θα επιβιώσει. Άλλοτε γλιστρούν σε ρυθμούς ελεύθερης πτώσης, άλλοτε πάλι ανεβαίνουν γοργά τους σκοτεινούς ημιώροφους του ελληνικού παρακράτους. Και όπως συμβαίνει σε μία παρτίδα πόκερ, δεν υπάρχει κέρδος εκ του μηδενός. Η άνοδος του ενός συνεπάγεται την πτώση του άλλου. Στο φόντο, λάσπη και θάνατος. Στο κέντρο, οι λεγόμενοι εθνικοί μας ήρωες.

Πράκτορες σε μία εποχή ανοιχτή σε κάθε είδους τυχοδιωκτισμό.

Πράκτορες στα χρόνια της εθνικής μας ολοκλήρωσης.¹

Η ΑΡΧΗ

24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1903, ΚΗΦΙΣΙΑ, ΤΑΤΟΪΟΥ 50²

Άπνοια. Ο καπνός από το τσιγάρο του έμενε στάσιμος γύρω του. Στο μέτωπό του κυλούσε αργά μία αξιοσημείωτα μεγάλη σταγόνα ιδρώτα. Ούτε που ασχολήθηκε να τη σκουπίσει. Το μυαλό του εδώ και ώρα έτρεχε σαν τρελό. Σήμερα τελικά συνέβη. Το έγγραφαν όλες οι εφημερίδες. [Sidebar 1] Το είχαν συζητήσει ήδη με τον Ίωνα. Θα πήγαινε. Δεν μπορούσε να μην πάει. Γαμώτο, τι διάολο στρατιωτικός ήταν. Χτύπησε το χέρι του στο περβάζι της βεράντας. Σκούπισε τον ιδρώτα του και ξεφύσησε τον καπνό. Ήταν τρομοκρατημένος. Θυμήθηκε την προηγούμενη φορά. Σκατά.

Κλικ. Το 1895 ήταν 25 χρονών. Μόλις είχε αποφοιτήσει από τη Σχολή Ευελπίδων. Κλικ. Φωτογραφία με στρατιωτική περιβολή. Ύφος μπλαζέ και αέρας γυναικοκατακτητή. Κλικ. Φωτογραφία από τον γάμο του με τη Ναταλία. Έφερε στο μυαλό του, όχι χωρίς θλίψη, τον χτεσινό εαυτό του. Του άρεσαν οι βόλτες αγκαζέ με τη γυναίκα του στα μαγαζιά της Ερμού,³ οι γεμάτες σεβασμό καλησπέρες από τους θαμώνες των καφενείων της Ασκληπιού⁴ και φυσικά η πάρτη του. Και τώρα, μακριά από τις φωτογραφίες, 1895, λοιπόν. Ο πεθερός του τον φώναξε στο γραφείο του. Νόμιζε ότι θα ήταν μία συνηθισμένη συζήτηση. Δεν ήταν όμως. Του είπε «πλέον είσαι μέλος της οικογένειας». Η αποστολή του φαινομενικά απλή. Θα έπρεπε να είναι τα μάτια, τα αυτιά και το στόμα του πεθερού του στην Εθνική Εταιρεία. Ο λόγος εξίσου απλός. Το ελληνικό κράτος δεν έπρεπε να φαίνεται ότι προετοιμάζει πόλεμο. [Sidebar 2] Δεν κατάλαβε γιατί. Είπε «εντάξει, το 'χω». Σκέφτηκε ότι έτσι χτίζονται οι καριέρες. Και άρχισε να βγάζει παθιασμένους λόγους για τη Μακεδονία και άρχισε να κερδίζει σεβασμό. Έπειτα ξέσπασε ο πόλεμος του 1897. Βρέθηκε στο μέτωπο για πρώτη φορά. Άντεξε μία μέρα.

Διάολε, ακόμη δεν μπορεί να καταλάβει τι τον είχε πιάσει και έγραψε εκείνο το καταραμένο γράμμα. Όλα είχαν πάει κατά διαόλου. Είχαν πιαστεί με τα παντελόνια κάτω και δεν υπήρχε διαφυγή. Έστειλε γράμμα στον πεθερό του ζητώντας να τον στείλει άμεσα σε στρατιωτικό νοσοκομείο. Την επόμενη μέρα βρέθηκε στο πλωτό νοσοκομείο της Θεσσαλίας. Πάνε οι ηρωικοί λόγοι, πάνε τα μεγάλα λόγια και κυρίως πάει και η προαγωγή. Σκατά, κινδύνευε να γίνει το πιο σύντομο αστείο των ανώτερων αξιωματικών. Και αυτός ο καριόλης ο Γαβριηλίδης άμα σε έπιανε στο στόμα του, δε σε ξέπλενε τίποτα.

Όχι, αυτή τη φορά δε θα τα σκάτωνα. Ξαναχτύπησε το χέρι στο περβάζι. Είχε φτάσει 34 χρονών. Δεν θα άφηνε αυτή την ευκαιρία να πάει χαμένη. Το είχε αποφασίσει: θα έβαζε λυτούς και δεμένους αν χρειαζόταν, αλλά θα ήταν σε αυτή την αποστολή. Άλλωστε ο αδελφός της γυναίκας του δεν ήταν ο πρόξενος στη Μα-

Παύλος Μελάς. Ο ήρωας μας. Στρατιωτική ένδυση και μπλαζέ ύφος σε συνδυασμό που σκοτώνει. Κάτι σαν Σον Κόνερι στο 007 με βαλκανική καταγωγή.

1. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΙΛΙΝΤΕΝ

Στις 20 Ιουλίου του 1903 ξέσπασε στη Δυτική Μακεδονία η εξέγερση του Ίλιντεν. Στην εξέγερση έλαβαν μέρος σχεδόν όλα τα χριστιανικά χωριά της δυτικής Μακεδονίας είτε εξαρχικά, είτε πατριαρχικά.^{1α} Η εξέγερση ήταν πολυεθνική, πολυφυλετική και στελεχώθηκε από όλων των γλωσσών τους αγροτικούς πληθυσμούς. Η εξέγερση είχε οργανωθεί από την κατά κύριο λόγο σλαβόφωνη IMRO.^{2α} Οι ηγέτες της IMRO μίλαγαν για ομοσπονδopoίηση των βαλκανικών λαών και αυτονόμηση της Μακεδονίας. Η ελευθερία, έλεγαν, δεν κατακτιέται ανταλλάσσοντας τον οθωμανικό ζυγό με τον ελληνικό ή τον βουλγαρικό.

2. Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Το 1894 συστάθηκε η Εθνική Εταιρεία, μία μυστική οργάνωση νεαρών αξιωματικών. Πολλά από τα μέλη της ήταν αξιωματικοί που εμπλέκονταν στην υπόθεση του εμπρησμού της εφημερίδας *Ακρόπολη* του εκδότη Γαβριηλίδη. Η *Ακρόπολη* ήταν και η μόνη που ασκούσε κριτική στις μεγαλοστομίες και τους μεγαλοϊδεατισμούς του στρατού.^{3α} Το 1895 ο Χαρίλαος Τρικούπης ανακοίνωσε ότι βαράμε κανόνι και ότι αυτός παραιτείται. Το 1895 μέλος της Εθνικής Εταιρείας έγινε ο Παύλος Μελάς, ο γαμπρός του Στέφανου Δραγούμη και υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης Τρικούπη. Στην ίδια οργάνωση συμμετείχε και ο νεαρός Ιωάννης Μεταξάς που η βασιλίτσα φώναζε «Γιαννάκη». Επίσης συμμετείχαν πλήθος βουλευτών όλων των κομμάτων που μίλαγαν εξ ονόματός της. Η Εθνική Εταιρεία διευθυνόταν από μία αόρατη αρχή που κανείς δεν ήξερε και κανείς δεν έμαθε από ποιον ή ποιους αποτελούνταν. Βολικό; Βολικότατο. Βολικότατο γιατί μπορείς να προετοιμάσεις πόλεμο χωρίς να φαίνεται ότι τον χρηματοδοτείς. Σημαντικό αν έχεις πτωχεύσει και σε ψάχνουν οι δανειστές για αυτά που τους έφαγες. Βολικότατο για έναν ακόμη λόγο. Γιατί στο τέλος την ευθύνη για την παταγώδη αποτυχία του 1897 την έφερε αποκλειστικά η Εθνική Εταιρεία και η αόρατη αρχή της που κανείς δεν ήξερε. Δηλαδή τρέχα γύρευε. Η υπόθεση που κάνουμε εμείς: η αόρατη αρχή ήταν το ίδιο το ελληνικό κράτος, το οποίο ως γνωστόν τρώει τα καλύτερα παιδιά του. Και αυτό το λέμε γιατί μπορεί να μην αποδόθηκαν ποινικές ευθύνες μετά την παταγώδη αποτυχία του 1897, παρ' όλα αυτά η Εθνική Εταιρεία και οι αξιωματικοί της «σκυλεύτηκαν» αγρίως από τις εφημερίδες της εποχής.

κεδονία; [sidebar 3] Σιγά μην άφηνε αυτόν τον караγκιόζη τον Κολοκοτρώνη να του πάρει όλη τη δόξα. Το μόνο που είχε ο άλλος ήταν το όνομα. Αυτός είχε τη χάρη. Κι αυτή τη φορά θα τα κατάφερνε. Έπρεπε να τα καταφέρει. Δεν θα έμενε γνωστός ως ο μαλάκας της υπόθεσης.

Βέβαια υπήρχε ένα μικρό προβληματάκι. Εξακολουθούσε να λιποθυμά στη θέα του αίματος...

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΑΡΧΕΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1903, ΑΘΗΝΑ, ΛΕΩΦ. ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Έξι άμαξες ήταν παρκαρισμένες έξω από το νεοκλασικό μέγαρο απέναντι από τα ανάκτορα. Έξι άντρες κάθονταν στις αναπαυτικές βιεννέζικες πολυθρόνες μέσα στο αριστοκρατικό σαλόνι του. Ένας αμαξάς απ' έξω, ρεύτηκε απαλά μπροστά στο αριστούργημα του Τσίλλερ. Την ίδια στιγμή, μέσα στο σαλόνι ένας από τους παρευρισκόμενους χάιδεψε το μουστάκι του και κοίταξε καχύποπτα τους υπόλοιπους. Δεν εμπιστεύονταν κανέναν. Ήταν σωστή η απόφαση να συναντηθούν σε ουδέτερο έδαφος.⁵

Ο Παύλος κοίταξε τον άντρα στα αριστερά του. Το φως του πολυελαίου έλουζε το πλατύ του μέτωπο για να χαθεί αμέσως μετά στις σκιώδεις εσοχές των ματιών του. Τα μάτια του, σταθερά καρφωμένα στο πάτωμα. Το βλέμμα του, το βλέμμα ενός νεκρού που κοιτάει τη σελήνη.

Όνομα: Κωνσταντίνος (Κώτας) Χρήστου. Παρελθόν: Οπλαρχηγός της IMRO με καταγωγή από τη Ρούλια Φλώρινας. Παρόν: Οδηγός της αποστολής των τεσσάρων αξιωματικών στη Δυτική Μακεδονία. Η σχέση του με τον Παύλο Μελά: Το 1900 εξαγοράστηκε από τον μητροπολίτη Καστοριάς Καραβαγγέλη. Ο Καραβαγγέλης ήταν ο ενδιάμεσος. Αναμνήσεις: Καλοκαίρι 1900. Αυτός και ο Ίων κανονίζουν την απαγωγή των γιων του Κώτα. Κανονίζουν τη μεταφορά τους στο σχολείο του εθνικιστή Δέλιου στην Κύπρο. [sidebar 4] Μηχανογραφούν με ιδρωμένα πουκάμισα. Με ζέση μέσα στη ζέστη. Όσο τα παιδιά του Κώτα βρίσκονται καθοδόν, ο Καραβαγγέλης τον προσεγγίζει. Του προτείνει μία συμφωνία που δεν μπορεί να αρνηθεί. Ή θα δούλευε για αυτούς ή θα παραλάμβανε τα τέκνα του με μία σφαίρα καρφωμένη στα παιδικά κεφαλάκια τους. Ο Κώτας δέχτηκε.

3. ΟΙ ΔΡΑΓΟΥΜΗΔΕΣ

Ο Παύλος Μελάς ήταν γόνος της γνωστής εμπορικής οικογενείας των Μελάδων και παντρεμένος με τη Ναταλία Δραγούμη, κόρη του σημαίνοντα πολιτικού, υπουργού με πολλά χαρτοφυλάκια και μετέπειτα πρωθυπουργού, Στέφανου Δραγούμη. Αδελφός της Ναταλίας ήταν ο Ίων Δραγούμης, ο οποίος από το 1900 διατελούσε πρόξενος στη Μακεδονία. Ο Ίων Δραγούμης ήταν διάσημος στους πατριωτικούς κύκλους της εγχώριας αστικής τάξης για τους παθιασμένους λόγους του, την οξυδερκεία του και φυσικά το εύμορφο παρουσιαστικό του. Ο Ίων είχε τη φήμη γυναικοκατακτητή. Ερωμένη του Ίωνα ήταν η κόρη του Εμμανουήλ Μπενάκη, Πηνελόπη Δέλτα· η φλογερή εθνικίστρια των μουσικών των βάλτων και φυσικά προγιαγιά του Αντώνη Σαμαρά. Φήμες θέλουν την Πηνελόπη Δέλτα να μένει έγκυος εκείνη την περίοδο. Θα επιστρέψουμε στο θέμα με μπόλικο κους-κους και βρώμικες λεπτομέρειες.

4. ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΛΙΟΣ

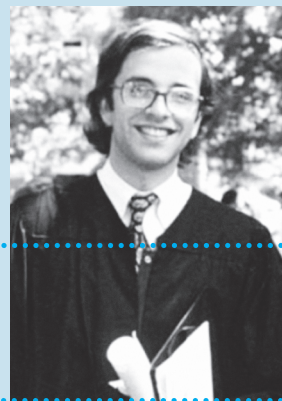
Διαβάζουμε στο λήμμα της ελληνικής βικιπαίδειας: Ο Ιωάννης Δέλλιος ήταν Έλληνας παιδαγωγός και εθνικός ευεργέτης. Ο Ιωάννης Δέλλιος γεννήθηκε στις Σέρρες το 1853. Ο πατέρας του ήταν κρεοπώλης. Τέλειωσε το γυμνάσιο στις Σέρρες και το 1871 εισήχθη στη φιλοσοφική. Το 1880 διορίστηκε διευθυντής του σχολείου Σερρών. Κάπου εκεί άρχισε και η γνωριμία του με την οικογένεια Δραγούμη. Το 1888, κατόπιν παρέμβασης του τότε υπουργού Εξωτερικών Στ. Δραγούμη, ανέλαβε το γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης. Το 1893 αναβαθμίστηκε σε πρόξενος πρώτης τάξεως και στάλθηκε στην Κύπρο για να οργανώσει το Παγκύπριο Γυμνάσιο. Τα καλοκαίρια περιόδευε στην ύπαιθρο και δίδασκε τους διδασκάλους πώς να διδάσκουν την ελληνική φυλή. Είχε την πλήρη κάλυψη των Άγγλων. Από εκεί και πέρα η εξέλιξή του ήταν αξιοζήλευτη: υπήρξε επίτιμο μέλος της εκπαιδευτικής επιτροπής του υπουργείου Εξωτερικών και από το 1915 και μετά βουλευτής Σερρών. Την ίδια περίπου περίοδο κατέλαβε θέση εμπιστοσύνης στο διοικητικό συμβούλιο της Ενιαίας Σταφιδικής Εταιρείας.

Ίων Δραγούμης.
Ο εραστής.

Πηνελόπη Δέλτα.
Η ερωμένη.

Αντώνης Σαμαράς.
Το αποτέλεσμα.

Ο άντρας με τα μάτια του νεκρού γύρισε και τον κοίταξε. Οι κόρες των ματιών του άρχισαν να χύνονται έξω από τα μάτια του. Κλωστές κύλησαν από το στόμα του. Κλωστές ένωσε να τον δένουν με αυτόν τον άντρα. Μπλεγμένοι σα κουβάρι. Η ζωή του ενός να εξαρτάται από τον άλλο. Στο μυαλό του ήρθαν εικόνες με μοναχικές κλωστές να πέφτουν στο πάτωμα νεκρές. Ξεροκατάπιε και προσπάθησε να διώξει τις άσχημες σκέψεις. Ξαφνικά ο υπουργός μίλησε. Επιστροφή στην πραγματικότητα. Λοιπόν κύριοι ας ανακεφαλαιώσουμε: το πλάνο είναι το εξής... [sidebar 5]

5. Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Στις 20 Ιουλίου του 1903, οι εφιάλτες του ελληνικού κράτους έμοιαζαν να βγαίνουν αληθινοί. Από το 1890 μέχρι το 1903 το ελληνικό κράτος είχε εξοπλίσει πλήθος παρακρατικών ομάδων για την υπόθεση της Μακεδονίας, είχε οργανώσει εξεγέρσεις για αντιπερισπασμό, είχε ιδρύσει σχολεία, πλήρωνε παπάδες, δασκάλους και πράκτορες επί οθωμανικού εδάφους, είχε εμπλακεί σε έναν πόλεμο και είχε πτωχεύσει. Μέχρι που

ΣΧΕΔΟΝ ΜΙΣΟ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ...

Ένα αδιαπέραστο σύννεφο από κουνούπια βούιζε πάνω από τη φωτιά που είχαν ανάψει οι τέσσερις άντρες. Ένα κουνούπι προσγειώθηκε στο μπράτσο ενός άντρα. Δεν ασχολήθηκε μαζί του. Είχε πιο επείγοντα προβλήματα να λύσει. Εδώ και ώρα κοίταζε προβληματισμένος το χέρι του να τρέμει υπό το βάρος του όπλου που κρατούσε.

Τέσσερις άντρες ήταν καθισμένοι γύρω από τη φωτιά εκείνο το βράδυ. Οι δύο εξ αυτών κρατούσαν όπλα. Οι άλλοι δύο βρίσκονταν μπροστά στις κάνες τους. Γύρω τους κουνούπια. Το χέρι του Παύλου Μελά έτρεμε. Ήταν η ώρα να μιλήσει και έπρεπε να ακουστεί πειστικός. Ανακεφαλαίωσε τα γεγονότα στο μυαλό του.

Αρχές Σεπτέμβρη 1903. Ο υπουργός Εξωτερικών Ρωμανός αποφάσισε να στείλει μία ομάδα αξιωματικών στη Δυτική Μακεδονία με σκοπό τη διερεύνηση και εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης. Ο Ρωμανός το ψιθύρισε στον πρωθυπουργό Γ. Θεοτόκη. Ο Θεοτόκης⁶ το ψιθύρισε στο στέμμα. Το στέμμα είπε «εντάξει, αλλά θα αναλάβει την αρχηγεία ο λοχαγός Αλέξανδρος Κοντούλης». Ο Θεοτόκης είπε «γάματα», αλλά αναγκάστηκε να το δεχτεί. Ο Θεοτόκης το είπε στο Ρωμανό. Ο Ρωμανός είπε «γάματα», αλλά αναγκάστηκε να το δεχτεί. Μόλις του είχαν κλέψει την ιδέα, και όχι μόνο. Ο Κοντούλης όφειλε την καριέρα του στις σχέσεις του με την οικογένεια Δραγούμη. Ο Στέφανος Δραγούμης ήταν ο πρώην υπουργός Εξωτερικών και πολιτικός αντίζηλος τόσο του Ρωμανού όσο και του Θεοτόκη. Ο Κοντούλης είπε «θέλω μαζί μου τον Παύλο Μελά», ο Ρωμανός είπε «να πας να γαμηθείς». Στο τέλος αναγκάστηκε να το δεχτεί. Συμπέρασμα, τους την είχαν φέρει για τα καλά οι Δραγούμηδες.

Ο Ρωμανός σιγνόκλαψε, γκρίνιαξε για λίγο και έπειτα βρυχήθηκε: «εντάξει, αλλά θα πάρετε μαζί σας και τον Γεώργιο Κολοκοτρώνη». Ο Ρωμανός όφειλε πολλά στην οικογένεια Κολοκοτρώνη. Ο Γεώργιος όμως ήταν φλώρος. Ο Γεώργιος έπιασε τον επιτελάρχη Σαπουτζάκη και του είπε «σώσε με». Ο Σαπουτζάκης το είπε στον πατέρα του. Ο Κολοκοτρώνης senior έπιασε τον Κολοκοτρώνη junior και τον ξέχασε. Γαμημένη ντροπή της οικογένειας. Τελικά πήγε. Είπε «εντάξει, αλλά θα έρθει μαζί μου και ο Αν. Παπούλας». Δεν θα έμενε μονάχος του με τους δύο καριόληδες. Όλοι μαζί είπαν «εντάξει». Οι τέσσερις αξιωματικοί ήταν οι Κοντούλης, Μελάς, Κολοκοτρώνης, Παπούλας. Καθήκοντα δηγού ανέλαβε ο Κώτας.

Το ταξίδι τους στους βάλτους της Μακεδονίας κράτησε περίπου δύο μήνες. Δύο εναντίον δύο και οι τέσσερις μαζί να το παίζουν ομάδα. Έμπαιναν σε χωριά, έβγαζαν λόγους, άνοιγαν την τσάντα με τις λίρες, χρημάτιζαν παπάδες και ντόπιους παράγοντες. Το εθνικό φρόνιμα ανυψωνόταν στη θέα του χρυσού. Μάτια έλαμπαν διατρέχοντας σκοτεινούς υπολογισμούς. Χέρια και υποσχέσεις δίνονταν στα σκοτεινά. Το πλάνο εκπονήθηκε και φαινόταν συμπαγές. Θα χρημάτιζαν ντόπιους καριόληδες για να συστήσουν ομάδες κρούσης ενάντια στους βούλγαρους. Βέβαια, το θέμα ήταν ποιος θα γύριζε να το ανακοινώσει στην Αθήνα και κατ' επέκταση ποιος θα ήταν ο αρχηγός της νέας αποστολής.

Ο Παύλος Μελάς κοίταξε για λίγο το όπλο που κρατάγε στα χέρια του. Έπειτα κοίταξε τον Κοντούλη που σημάδευε με το δικό του όπλο τους δύο άντρες. Ο Μελάς ξερόβηξε, καθάρισε τον λαιμό του και είπε: «Λοιπόν, μαλάκες, ή υπογράφετε το σχέδιο ή πεθαίνετε εδώ και τώρα». Αρχηγός της επόμενης αποστολής θα είμαι εγώ. [sidebar 6]

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ ΣΤΟΝ ΧΕΖΟΛΙΘΟ⁸

07.10 π.μ. Ακόμη ησυχία. Καθόλου πεζοί. Ένα κάρο διασχίζει την Πειραιώς. Η λάσπη του δρόμου μπλέκεται στις ρόδες του και πετάγεται δεξιά και αριστερά. Οι ρόδες του αφήνουν σημάδι δύο λεπτές γραμμές. Το σημάδι στρίβει στη Μυλέρου, τον δρόμο που ενώνει το ορφανοτροφείο Χατζηκώνστα με το εργοστάσιο του Μεταξουργείου. Μερικές εκατοντάδες μέτρα πιο πέρα ο δρόμος τελειώνει. Έπειτα ξεκινάει ο κάμπος. Μέσα στον κάμπο ένας βράχος. Από κάτω σκατά προβάτων. Και τέσσερις άντρες. Οι δύο αντικριστά ο ένας στον άλλο.

07.18 π.μ. Ακόμη ησυχία. Οι δύο άντρες κοιτάχτηκαν. Ένα πρόβατο βέλαξε. Ένα κάρο σταμάτησε έξω από το μεταξουργείο.

κατάλαβε ότι έπρεπε να μαζέψει δυνάμεις και να κάνει υπομονή. Όλα αυτά τα έκανε με το πρόσχημα των αλύτρωτων αισθημάτων των Μακεδόνων αδελφών. Τώρα, όλοι αυτοί οι πόροι θα πήγαιναν χαμένοι επειδή κάτι μαλάκες γιδοβοσκοί γούσταραν αυτονομία. Ε, το λες και πρόβλημα. Πρώτο και κύριο μέλημα του ελληνικού κράτους, η συλλογή πληροφοριών για την έκταση και το μέγεθος συμμετοχής του πατριαρχικού πληθυσμού στην εξέγερση. Αρχική αποστολή της ομάδας αυτής ήταν να περιοδεύσει σε πατριαρχικά χωριά της Δυτικής Μακεδονίας και να δει αν μπορεί να συστήσει ένοπλες ομάδες, τις οποίες και θα καθοδηγούσε.

Το νεοκλασικό του Π. Μελά στην Κηφισιά. Στο συγκεκριμένο περβάζι, το βράδυ της 24ης Αυγούστου πήρε κάποιες σημαντικές αποφάσεις για τη ζωή του.

Επαναστάτες της IMRO.

6. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Όπως αποκαλύπτει στα απομνημονεύματά του ο Κοντούλης, μέχρι να επιστρέψει ο Μελάς στην Αθήνα με την κοινή τους απόφαση, ο Παπούλας και ο Κολοκοτρώνης είχαν ήδη αποστείλει επιστολές στον Στέφανο Δραγούμη κρατώντας αποστάσεις από την απόφαση που θα του γνωστοποιούσε ο Μελάς. Όπως υποστηρίζουν, Κοντούλης και Μελάς τους εξανάγκασαν υπό την απειλή όπλων να συνυπογράψουν. Αμφότεροι κατηγορούσαν τον Μελά για ανικανότητα και καιροσκοπισμό διεκδικώντας ο καθείς για τον εαυτό του να ηγηθεί της νέας αποστολής. Για την ιστορία, καθώς ο Μελάς ήταν καθοδόν, ο Κοντούλης φοβούμενος ότι θα μπλέξει, έστειλε επιστολή στον υπουργό ζητώντας του να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του λόγω έλλειψης ομόνοιας μεταξύ των αξιωματικών.

07.19 π.μ. Και τώρα θόρυβος. Ένα όπλο εκपुरσοκρότησε. Ένας άντρας τσίριξε. Η λάμψη από τη κάνη μεγεθύνθηκε στα μάτια του. Ένωσε το τράνταγμα και μύρισε το καμένο μπαρούτι. Άρχισε να επανέρχεται. Γύρω του μυρωδιά από καμένη σάρκα, αίμα και σκατά. Απέναντί του ο μαλάκας τσίριζε πεσμένος στο έδαφος. Μέσα σε σκατά προβάτων. Το αίμα του να ανακατεύεται με τις ακαθαρσίες του πιο ηλίθιου ζώου. Τον κοίταξε υποτιμητικά. Απέναντί του ξαπλωμένος φαρδύς πλατύς μέσα σε σκατά και λάσπες ο Γεώργιος Κολοκοτρώνης. Απέναντί του αυτός. Ο Παύλος Μελάς. Στρατιωτικός, πράκτορας, επίδοξος δολοφόνος. Πλησίασε τον πεσμένο άντρα. Η σφαίρα τον είχε βρει στον μηρό. Πάτησε το τραύμα με τη λερωμένη μπότα του. Ο άντρας ούρλιαζε για λίγο και μετά λιποθύμησε. Του ήρθε να λιποθυμήσει και αυτός. Κρατήθηκε. Έπρεπε να αρχίσει να συνηθίζει τη θέα του αίματος.

Τελικά όλα κρίνονταν στην άκρη της κάνης ενός όπλου. Τελικά αρχηγός της επόμενης αποστολής θα ήταν αυτός. [Sidebar 7]

Ούτε καν του πέρανε από το μυαλό τότε ότι σε τέσσερις μήνες θα βρισκόταν νεκρός στις σκάλες ενός σπιτιού στη Στάτισια Πίνδου. Προδομένος. Πυροβολημένος πίσωπλάτα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Θελήσαμε να κρυφοκοιτάξουμε τη μεγακλίμακα μέσα από τη σχισμή μίας μισόκλειστης πόρτας. Να συλλάβουμε τις αντανakλάσεις της ιστορίας μέσα στις εμπειρίες των ηρώων μας. Σε αυτό το μέρος είδαμε το πώς φτάσαμε στη δεύτερη αποστολή του Π. Μελά στη Δυτική Μακεδονία. Είδαμε το παρελθόν του, το περιβάλλον του, τους φίλους του και τους εχθρούς του. Στο επόμενο και τελευταίο μέρος θα δούμε την πτώση του στους λασπώδεις βαλτότοπους των νοτίων Βαλκανίων.

Η ιστορία του πέρα για πέρα αληθινή. Η ιστορία του με κάποιο τρόπο και ιστορία μας. Η ιστορία ενός εθνικού μας ήρωα. Πίσω από το μύθο του ήρωα η βρωμιά της πραγματικότητας.

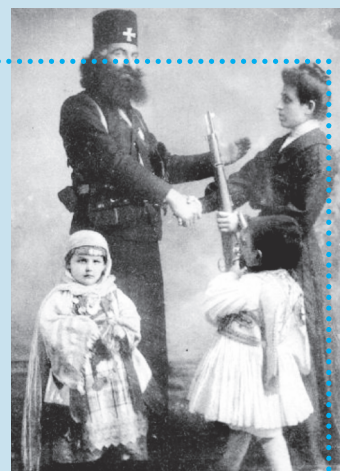
To be continued...

7. Η ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

Στις 28 Μαΐου του 1904, ο Παύλος Μελάς μονομάχησε με τον Γεώργιο Κολοκοτρώνη. Ο Μελάς νίκησε και ο Κολοκοτρώνης κέρδισε μία νέα ουλή στον μηρό. Τη μονομαχία την είχε ζητήσει ο Μελάς. Ο Κολοκοτρώνης από τη στιγμή που γύρισε έλεγε δεξιά και αριστερά ότι ο Μελάς τού είχε κλέψει την αρχηγεία με την απειλή όπλου. Ο Μελάς ήθελε δικαίωση. Έπειτα από τη μονομαχία τους, ο Μελάς αναδείχθηκε σε αδιαμφισβήτητο αρχηγό της νέας αποστολής.^{4α}

Ο οπληρχηγός Κώστας.

Ο παπά Δράκος ήταν διάσημος κρητικός παπάς και παρακρατικός που στάλθηκε στη Μακεδονία μετά τον θάνατο του Μελά. Του χρεώνονται μαζικές σφαγές αμάχων, βιασμοί και βασανιστήρια ακόμη και σε βάρος των ιδίων του των αντρών. Θα μιλήσουμε για αυτόν τον ιδεαλιστή πατριώτη στο επόμενο μέρος.

1. Η πρώτη ύλη της μυθοπλασίας μας βρίσκεται στο βιβλίο του Δημήτρη Λιθοξόου, *Αντιμακεδονικός αγώνας*. Εκεί διαβάσαμε για την εξέγερση του Ίλιντεν και τον ρόλο των Ελλήνων Μακεδονομάχων. Μπορείτε να το βρείτε στο blog του συγγραφέα, <http://www.lithoksou.net/t/ethnika-kai-aethna/ellinikos-antimakedonikos-agonas>

2. Διεύθυνση της νεοκλασικής βίβλας που διατηρούσε ο Π. Μελάς στην Κηφισιά.

3. Η Ερμού σχεδιάστηκε για να είναι προέκταση των ανακτόρων και η αγορά της βασιλίσσας. Ήταν γεμάτη με πανάκριβα μαγαζιά ρούχων, κοσμημάτων και καλλυντικών, ενώ εκεί έκαναν και την περατζάδα τους τα παντρεμένα ζευγάρια της καλής κοινωνίας. Βλ., Μπάμπης Άννινος, *Αι Αθήναι του 1850*, Εκάτη, 2006.

4. Η Ασκληπιού ήταν ο κάθετος της Ερμού που ένωνε την Ομόνοια, το διοικητικό κέντρο της Αθήνας, με τον εμπορικό δρόμο της Ερμού. Ως εκ τούτου ήταν γεμάτος με καφενεία με πολιτικούς, επιφανείς άντρες και σημαίνοντα πρόσωπα της καλής κοινωνίας. Βλ., *Αι Αθήναι του 1850*, ό.π.

5. Η συνάντηση έλαβε χώρα στο μέγαρο του Α. Συγγρού, τραπεζίτη και εγκάρδιου φίλου του στέμματος. Το μέγαρο σχεδιάστηκε από τον διάσημο γερμανό αρχιτέκτονα Τσίλλερ και την ανέγερσή του επέβλεψε ο στρατιωτικός μηχανικός Νικόλαος Σούτσος. Ανεγέρθη στη γωνία Β. Σοφίας και Ζαλοκώστα το 1873, πλησίον του μεγάρου Μπενάκη

που σήμερα φιλοξενεί το μουσείο Μπενάκη. Λίγο πιο δίπλα βρισκόταν η οικία της οικογένειας Δραγούμη. Το μέγαρο Συγγρού, έπειτα από τον θάνατο του ιδιοκτήτη του, κληροδοτήθηκε στο ελληνικό κράτος. Από το 1935 στεγάζεται εκεί το υπουργείο Εξωτερικών.

6. Γ. Θεοτόκης, πρωθυπουργός της Ελλάδας κατά τα έτη: 1899-1901, 1903-1910. Το 1910, έπειτα από την παρέμβαση του Στρατιωτικού Συνδέσμου, ο Θεοτόκης αναγκάστηκε να παραιτηθεί και πρωθυπουργός ανέλαβε ο Στ. Δραγούμης. Ο τελευταίος, κάλεσε τον Βενιζέλο να επιστρέψει στην Ελλάδα.

7. «Ο Κολοκοτρώνης πάλι βάζει στην αρχή μέσον, τον επιτελάρχη Σαπουντζάκη, για να αποφύγει την αποστολή, μη και "στεναχωρηθή πολύ η μήτηρ του κα Μαρίκα"». Λιθοξόος, ό.π.

8. «Χεζόλιθος» ονομαζόταν το σημερινό Μεταξουργείο. Ονομαζόταν έτσι γιατί πριν τη δημιουργία του εργοστασίου επεξεργασμένου μεταξιού στην περιοχή δέσποζε ένας τεράστιος βράχος όπου έχεζαν πρόβατα. Την εποχή στην οποία αναφερόμαστε, το Μεταξουργείο φιλοξενούσε δύο φυλακές, έναν στρατώνα, δύο ορφανοτροφεία και ένα εργοστάσιο. Γύρω του εκτεινόταν το πρώτο εργατικό γκέτο των Αθηνών. Στις παρυφές του, πρόβατα εξακολουθούσαν να χέζουν αμέριμνα. Βλ., *Το Μεταξουργείο της Αθήνας*, πολυσυλλεκτικό έργο σε επιμέλεια Χρ. Αργιαντώνη, εκδ. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 1995.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ sidebar

1α. Ο διαχωρισμός και η κατηγοριοποίηση των πληθυσμών στην Οθωμανική Αυτοκρατορία συνέβαινε όχι με βάση το έθνος ή τη γλώσσα, αλλά με βάση το θρήσκευμα. Έπειτα από τη δημιουργία του βουλγαρικού κράτους, τα χριστιανικά χωριά χωρίστηκαν σε πατριαρχικά και εξαρχηκά. Τα πατριαρχικά ήταν ελληνόφωνα και είχαν παπά και δάσκαλο, διορισμένους από το ελληνικό κράτος. Τα εξαρχηκά ήταν επί το πλείστον σλαβόφωνα και ο παπάς και ο δάσκαλος ήταν διορισμένοι από το βουλγαρικό κράτος. Το ποιος έκανε κουμάντο σε κάθε χωριό δεν ήταν απλή υπόθεση. Πολλάκις έλληνες παρακρατικοί μπουκάραν σε χωριά, έσφαζαν για παραδειγματισμό τον παπά, τον δάσκαλο και τις οικογένειές τους που ήταν βούλγαροι και τους αντικαθιστούσαν με δικούς τους. Κάτι που μέσα σε δέκα χρόνια μπορούσε να αλλοιώσει όχι μόνο το γλωσσικό ιδίωμα της περιοχής, αλλά και την καθομιλουμένη γλώσσα.

2α. Internal Macedonian Revolutionary Organization.

3α. Γιάννης Γιαννουλόπουλος, *Η ευγενής μας τύφλωσις, Βιβλιόγραμμα*, 2003, σελ. 6-32.

4α. Λιθοξόου, ό.π.